

CAPÍTOL 1. L'ACCIÓ TUTORIAL A LA UNIVERSITAT DE BARCELONA

INTRODUCCIÓ A L'ACCIÓ TUTORIAL A LA UNIVERSITAT DE BARCELONA

La Universitat de Barcelona, des de fa uns anys, està reforçant les accions dirigides a millorar els processos d'accés dels alumnes de nou ingrés i també els processos d'orientació i de suport a la integració laboral dels estudiants que finalitzen els estudis. Alguns exemples d'aquest interès per l'atenció dels estudiants són: les jornades de portes obertes, les sessions informatives als instituts de secundària, la presència al Saló de l'Ensenyament, la constant millora de la informació a través del web, les activitats del Servei d'Estudiants, etc., que, en general, són activitats impulsades des del Vicerectorat de Docència i Estudiants i coordinades pel Gabinet d'Orientació Universitària (GOU), que també s'ocupa de desenvolupar alguns programes d'orientació professional.

En la mateixa línia, el Gabinet d'Avaluació i Innovació Universitària (GAIU), entre altres activitats, recull, organitza i publica dades referents a les característiques dels estudiants, els seus resultats acadèmics en les diferents carreres i la inserció laboral dels graduats.

També, en els últims anys, s'ha generat una sèrie d'accions per millorar l'atenció als estudiants a través d'un seguiment més personalitzat i prolongat des de l'inici fins a l'acabament dels estudis universitaris. Aquestes iniciatives, posades en marxa des de fa més de cinc anys en algunes carreres que han comptat amb el suport del GOU i del GAIU, han servit per perfilar el que pot ser l'acció tutorial a la Universitat de Barcelona, un sistema d'atenció als estudiants que s'ocupa de la informació, la formació i l'orientació, de forma personalitzada i centrada en: l'adaptació a la universitat, l'aprenentatge i el rendiment acadèmics, l'orientació curricular i l'orientació professional.

La tutoria la desenvolupa el professorat universitari com una activitat més de la seva tasca docent.

L'interès sobre la tutoria universitària neix com un intent de donar resposta a les noves necessitats de la institució universitària i dels estudiants que hi accedeixen. La falta de tradició d'aquest tipus de serveis a les universitats públiques no ha estat cap inconvenient perquè cada vegada apareguin noves **iniciatives** sobre tutories a la universitat. Es tracta d'introduir una millora com a resultat de les necessitats sorgides en els últims anys.

L'Agència per a la Qualitat del Sistema Educatiu a Catalunya, en el seu informe de 1999, recomana impulsar els programes d'atenció tutorial personalitzats en aquelles titulacions en les quals encara no es facin. L'**informe Universitat 2000** destaca la decidida aposta per la creació de la figura del professor assessor o tutor de l'estudiant com un servei essencial de les universitats, on una part del professorat o una part del temps que es destina a activitats docents haurà d'assignar-se a tasques d'assessorament dels estudiants. Igualment, en la major part de les recomanacions dels comitès d'avaluació dels nous plans d'estudis, figura com a element destacat per a la millora de la qualitat la

potenciació de la tutoria universitària, i així va quedar recollit tant al Programa de Qualitat com a l'actual Programa Contracte de la UB.

La UB, en la seva línia habitual de ser pionera en moltes iniciatives docents i acadèmiques, ja recull el servei de tutoria en els seus **estatuts** i també és un tema destacat entre les mesures de millora presentades per l'equip rectoral al Claustre. Durant el curs 1998-1999, el vicerector de Docència i Estudiants, anticipant-se a moltes de les recomanacions que van aparèixer poc després, va impulsar a través del Gabinet d'Avaluació i Innovació Universitària (GAIU) i del Gabinet d'Orientació Universitària (GOU) l'elaboració **d'una ponència marc sobre la «Tutoria a la Universitat de Barcelona» (octubre 1999)** presentada al Consell de Docència i al Consell Social, el curs 1999-2000.

El document que teniu davant, la guia per a la tutoria universitària, és una conseqüència de les accions i intencions descrites anteriorment. Esperem que també sigui una eina útil per consolidar iniciatives i fonamentar nous projectes.

NECESSITATS QUE JUSTIFIQUEN EL SERVEI DE TUTORIA A LA UNIVERSITAT DE BARCELONA

- L'evolució de la UB, des d'una universitat de minories a una universitat de masses, no tan sols obliga a la millora de l'atenció de l'alumnat sinó a introduir actuacions dirigides cap a un tracte més personal i personalitzat. No es tracta de respondre només a les necessitats creades pel nombre de joves que accedeixen i estudien a la nostra universitat, sinó també per l'heterogeneïtat dels alumnes (dels seus propis desitjos i interessos) i per la diversitat de la seva procedència (estudis previs), així com també a causa de l'important nombre de titulacions que ofereix la UB.
- A part dels aspectes destacats al paràgraf anterior, la implementació i normalització d'un sistema d'acció tutorial universitària és una forma d'actuació davant del repte que representa el constant augment en l'exigència social sobre el rendiment i els resultats del sistema universitari. I això com a conseqüència de la major consciència que els ciutadans tenim sobre els recursos públics que es destinen a l'ensenyament superior. En aquest sentit, l'acció tutorial s'articula com un recurs perquè els estudiants puguin rebre una assistència personalitzada per configurar millor el seu itinerari curricular –un tema important– i optimitzar el rendiment acadèmic.
- En definitiva, al conjunt d'accions iniciades a la UB per passar de quantitat a qualitat, la tutoria universitària és una acció d'intervenció formativa destinada al seguiment acadèmic dels estudiants, que duu a terme el professorat com una activitat docent més.

LES NOVES NECESSITATS DELS ESTUDIANTS

Des de fa temps s'ha perdut l'antiga uniformitat dels estudiants, en el sentit que majoritàriament responien a un determinat perfil personal, social i acadèmic. Afortunadament els nous àmbits de procedència social, cultural i acadèmica dels joves que ingressen en el sistema universitari actuen com a revulsiu que

impedeix l'estancament del sistema i l'obliga a modificar alguns esquemes. Aquesta *diversitat* en la procedència dels estudiants aporta innegables beneficis i també crea noves necessitats, especialment les derivades de donar respostes adequades que serveixin per a cada un, ja que cada vegada hi ha menys respostes que de manera general serveixin per a tots. Els serveis d'orientació i de tutoria universitària tenen una clara missió en el tracte personalitzat dels estudiants i procuren facilitar-los: **l'adaptació i la integració en el sistema** (ajudant-los a descobrir una universitat que ensenya i que també aprèn, una universitat que investiga, una universitat que coopera, etc.), **l'aprofitament acadèmic i personal** (la utilització dels recursos disponibles, la millora de les aptituds personals i acadèmiques, les tècniques d'aprenentatge, el treball en equip, etc.) i **la transició al món del treball** sense renunciar a la formació permanent.

Ocupar-se dels estudiants, a través de la tutoria universitària, vol dir estar disposats a ocupar-se de tots els estudiants, dels que disposen de bones aptituds i actituds, i d'aquells altres que poden presentar certs dèficits o dificultats.

També implica tenir en compte les particularitats dels nous plans d'estudis, l'increment de l'optativitat i de la lliure elecció, la diversificació de les vies d'accés i de sortida del sistema universitari; tot això, per a alguns joves, és un motiu d'estímul que amplifica les seves oportunitats formatives i que, fins i tot, poden millorar les expectatives que inicialment tenien; ara bé, per a altres, aquesta varietat i indefinició que sosté bona part de l'ensenyament superior pot generar descontrol o desorientació i conduir-los cap a situacions poc satisfactòries o decebedores.

Per a tots els casos indicats, des dels estudiants en la via de l'excel·lència fins als estudiants amb dificultats de rendiment acadèmic per les causes que siguin, l'acció tutorial té una clara funció formativa a la universitat.

LES NOVES NECESSITATS DE LES INSTITUCIONS UNIVERSITÀRIES

Les institucions universitàries també han d'impulsar la creació de serveis que els siguin útils per resoldre necessitats o millorar processos. La tutoria universitària és un servei per a l'estudiant i també un sistema organitzatiu útil per a la mateixa universitat. En aquest sentit, la tutoria serveix per millorar els acoblaments entre els sistemes educatius de procedència (secundària, formació professional, etc.) i també els de sortida o de reingrés (inserció laboral, segones carreres, màsters, tercers cicles, etc.).

D'aquesta manera, a més de l'atenció als estudiants, la tutoria serveix per subministrar informacions i orientacions a la mateixa institució. A l'espai que hi ha entre l'entrada i la sortida del sistema universitari, és a dir, durant la permanència de l'estudiant a la universitat, la tutoria, recollint els resultats de la seva pròpia activitat formativa, aporta a la institució elements –sovint de gran riquesa– en forma de detecció de necessitats i d'identificació de punts febles i punts forts en qüestions acadèmiques i docents de les carreres, que solen ser summament útils per als responsables acadèmics i de gestió.

Igualment la tutoria contribueix a la millora de la imatge institucional. L'oferta de serveis per part de la universitat acostuma a ser ben vista i ben valorada; ara bé, un servei com la tutoria centrat en el rendiment dels estudiants, a part de la satisfacció i eficàcia que pugui representar per als estudiants, acostuma a ser un element d'impacte institucional.

DEFINICIÓ DE L'ACCIÓ TUTORIAL UNIVERSITÀRIA

L'acció tutorial és una tasca d'intervenció formativa que efectua el professorat tutor a través d'un servei anomenat *tutoria universitària*. Es tracta d'una activitat formativa desenvolupada pels docents universitaris que s'ocupa d'informar, formar i orientar els estudiants en l'àmbit acadèmic, i aportar informacions i orientacions als òrgans responsables de la millora de la qualitat en l'ensenyament universitari.

FINALITATS DE LA TUTORIA UNIVERSITÀRIA

D'una manera més específica, i a part de les indicacions fetes fins aquí, la tutoria a la UB pretén:

- Centrar el marc de la seva activitat tutorial en l'aprenentatge i l'aprofitament acadèmics dels estudiants.
- Constituir-se en un *valor afegit* a qualsevol de les titulacions de la UB a causa de la vinculació que la tutoria estableix entre els estudiants i l'organització de les carreres.
- Col·laborar en la fidelització dels estudiants a la UB.
- Cooperar en la millora de la imatge pública i en la projecció externa de la UB.

Les finalitats proposades obliguen a determinar en cada cas i per a cada carrera:

- El personal a qui es dirigeix la tutoria universitària (l'alumnat).
- El personal que es responsabilitza de la tutoria (el professorat).
- El contingut de l'acció tutorial: què informar, què formar, què orientar.